

HAKKEEJI MAA E FARILLAAJI JAB'BUNGAL

Ngoodoo humpito ko ngam maa so tawii:

- ✓ **ada wonii mawɗo (burɗo duubi 18)**
- ✓ **a humpitiima laamu nguu wonnde ada yidi dabbude ndeenka hakkunde leyɗeele (ina wiye kadi moolaare) to italiyaa jooni ko a dabboowo ndeenka hakkunde leyɗeele.**

Ada wonndi e jam e ndii leydi.

HOL KO WONI JAB'BUNGAL?

Jabbungal ko ballal kebataa nde a dabboowo, tawa ada daminii laamu nguu yeewtoo dabbaande maa ngam ndeenka hakkunde leydeele. Ina hawti heen e hakkeaji e farillaaji jabbungal di paamniraa e nder ndee deftere.

E nder leydi Italiya laamibhe fii wernugol yimbhebhen ko Laamou nder leydi ndin fii ndimu e zaadou nedhanke on - Prefektiiri suudu nokkure sariza on. Lambhe ndartaniibhe landal ma balal ngal ko moobere nokkure nden fi anditaneede ballal e leydhe dhen.

Gollobhe wallitotobhe lamibhe bhen fi ndartugol ngol landytoma yaa siignu a hendike koo ko windii e nder dhii kaydiji. Si taawi no wodi ko labhaali lando gollobhe bhen. A halanoyte piji goo ado landal maagal winditeede

Nantinoowo wallete jokkondirde e gollotoobe gollobhe suudu wernaydu ndun demngal ngal paamdaa, to dooldi. Piroowo oo renndintaa hay huunde ko kaaldaa e goddo.

A hebat humpitooji ko fayti e laabi moolaare e kuule de njogori rewde e nder defte ceertude.

Kadi ada waawi naamndaade pelle godde ngam humpitaade e ballal tawa kadi alaa e njobdi. Ada waawi hebde doggol jubbule e joofnirde ndee deftere kadi.

Jooni adfa tawee e Italiya ko leydi EU+.

Leydeele EU+ dee ko:

Leyde 27 Jeyaaɗe e Dental Orop (EU) dee: Ostiri, Belsik, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Estooni, Finland, Farayse, Germany, Greece, Hungary, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Republic of Ireland, Romaani, Slovakia, Slovenia, Espaañ, Siweden e

Leydeele 4 godde: Iceland, Liechtenstein, Norway and Suwiis.

Tesko-ɗaa!

Ina woodi kuule ko fayti e ɗabbude moolaare e yahde leydeele EU+ godde.

Ada foti ɗabbude moolaare e winnditaade ɗabbaande maa e nder leydi EU+ to ngar-ɗaa adanne ɗoo, so wonaa laamu nguu humpitiima ma ko wonaa ɗuum.

Ko leydi EU+ ngootiri tan foti yeewtaande ɗabbaande moolaare maa. Laamu nguu to Italya rewat laawol ngam subaade hol leydi EU jogorndi ɗabbude moolaare maa.

Ina dooldinii njoodo-ɗaa e nder Italiya. A waawaa yahde leydi EU+ ngoɗndi, tawa a hebaani yamiroore laamu. So a yaltii wonat batte bonde. Laawol moolaare maa to Italya ina waawi dartineede. Ndimagu yahde maa e nder leydi ngoɗndi ina waawi ustaade won e golle jabbugol godde potde woppeede.

HOL KO KE'BATAA?

Ha fewdo ka sariya on woni e ndartude landalmaagal e ko e ngonka maa e kaalis keeriika, a hebat:

- hodorde

- gede cellal neddo

- ñaamde

- koltu

- kaalis ngam ñamlude ñalnde kala.

Prefektiiri on no waawoyama landaade lande fii yo bhe bhurtu famude no sifordhanon

A waawoyay hebbugol balle goo e nokkure ka laamougoun fewji

▶ HAKKE E TOPPITAADE CELLAL

Laamu ngu tabitinat on kebii **ballal toppitaade cellal potngal**.

Ada waawiyeewndagol safaara e cafroowo walla infirmiyee. Be yeewtotoo cellal maa, nden be mballu ma.

▶ ANNDIN GOLLOTOOBE 'BEE SO TAWII:

- ada famdii duubi 18 kadi a arii a wonndaa e jibnaabe maa, a gondo gooto walla ada wonndi e jeyaabe galle godde
- ada ñawi walla ada wonndi e ngañaande
- a gondo walla ada waawi wonnde reedingo
- ada jogii jeyaabe galle yidbe ballal keeringal
- ada jogii tampere
- ada wonndi e sunaare sahaa kala, ada wonndi e mette, a waawaa daanaade walla ada jogii miijooji bondi
- a tooñaama
- a nanii walla a faamii a wonndaa e kisal walla ada hula goddo
- ada tawee e kala ngonkaaji goddi dabbooji ballal.

Ada waawi hoolaade gollotoobe bee e haaldude e mabbe e dow wellitaare mbele be mbaawat wallude ma. Bayaanuujii dii fof mbadtee e siru, firti ko di ndokkataake wofbe, tawa on njabaani.

Ko wonaa e duum tan ko so nguurndam maa walla nguurndam goddo ina wonndi e cadeele.

➤ HAKKE JANNDÉ SUKAA'BE

Sukaa'be wor'be e rew'be fof, be keewtaani duubi 18 [MS kuutoroo] ina njogii hakke jannde.

➤ HAKKE GOLLORAADE E REWDE EKKITAA'DI

Laamibhe bhen fii ka suudu wernirdu, ka sobbhundu fi ndimu neddhanke on yaadu nedhanke on e Prefektiiri on fewjoyay ka fotudha waloyde dhonKadi be kaalante hol janngirdi di mbaaw-daa rewde.

➤ HOL TO NJOODOTO-DAA?

Laamu nguu haalante to ngonoton, be paamtinat on sardiiji dii.

Nokku to ngonoton nde doo tawa dabbbaande ndeenka hakkunde leydeele maa ina yeewtee, no fawirii e gede keewde.

Laamu nguu ina waawi fellitaade wonnde **ada foti joodaade e nokku keeriingu**.

Tesko-ɗaa

Laamu nguu ina waawi fellitaade wonnde **ada foti hodde e nokku keeriingu** (yeru e nokku jabborde keeriinde).

Mbelto-ɗaa e yaltude e nguu nokku keeriingu, wonndude e godde dartnaade. Hebde ma e nguu nokku keeriingu ina waawi yeewteede sahaa kala.

Kala to ngondaa fof, **ada jogii hakke**:

- **wonu nder kisal**: hay gooto, haa arti noon e gollotoobe bee, fotaani hulbinnde ma, tooñde ma walla bonnude ma

- **joodda e gorko maa, debbo maa, sukaabe maa e banndiraabe maa be njottaaki duubi 18 walla e banndiraawo mawɗo mo haani toppiteede ñalnde kala**
- **joodda e banndiraabe maa**, so tawii ko a mawɗo potɗo toppiteede ñalnde kala

- hebu ballal **ngam jokkondirde** e besngu maa **e etaade** **yiytude be**, so a anndaa to be ngoni.

➤ SARDIJI 'DI 'DAB'BOOWO WAAWI NANNGEED

Nanngeede firti ko aḍa waḍee e nder nokku keeriingu ngu a waawaa yaltude e dow wellitaare. Laamu nguu ina dooldi jogaade daliilu laabtungu ngam nanngeede ma. Be poti ko hoolkisaade wonnde, alaa feere woḍnde no waawi waḍeede e haala maa. Polisaabhe yeewtoto ngonka maa keeriika hade fellitaade mum.

Sabaabu nannugol ngol ina waawi wonnde, yeru:

- gede teentude e ḍabbaande moolaare maa (yeru, ko ngonḍaa koo) mbaawataa hoolkisaade so a nanngaaka
- a hormaaki farilla joodaade e nokku keeriingu, kadi ina woodi caḍeele ndoggitaa kadi, laamu nguu waawaa yettaade ma
- a hebii kuulal ngam nawde ma to leydi EU+ toppitiindi yeewaade ḍabbaande moolaare maa, kadi ina woodi caḍeele ndoggita hade nawde maa ndee
- aḍa addana ḍum caḍeele kisal.

So a nanngaama, aḍa waawi wullitaade kuulal ngal. Aḍa waawi ḍabbude ballal sariya e wakkilaagu, tawa kadi alaa e njobdi.

➤ HOL KO WONI FARILLAAJI JAB'BUNGOL MAA E 'DUM'DOO SAHAA?

Les doo, yoga e farillaaji di dooldani on dooftaade.

- ✓ Rewru e sariyaaji leydi ndii.
- ✓ Keddo-ɗaa e Italiya woto yah to leydi EU+ ngoɗndi tawa kadi a hebaani yamiroore laamu.
- ✗ Hoto njaltu tawa hebaani yamiroore nokku to laamu nguu wiyi ina dooldii hodde maa doo.
- ✓ Hormo kuule nokku to ngondaɗ doo.
- ✓ Habrir laamu nguu ko fayti e jokkondiral maa.

➤ HOL KO WONI E WA'DEED E SO A 'DOOFTAAKI FARILLAAJI MAA?

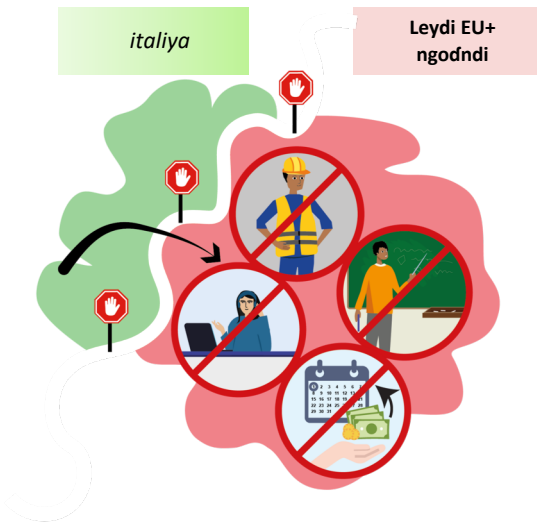
Laamu nguu yeewtoto ngonka maa, anndinte kala peeje ɗe be yettata.

Aɗa waawi hebde ballal seeda yeru so a yaltii tawa a hebaani yamiroore nokku to laamu nguu felliti wonnde aɗa foti hodde, walla aɗa ɗabbi moolaare e nder leydi EU+ ngoɗndi, a yaltii toon.

Aɗa waawi waasde ballal keɓataa so tawii aɗa wonndi e fitinaaji, so aɗa hulbina woɗɓe walla so a bonnii kuule nokku ngu ngondaɗ nguu e mbaydi keewndi walla e mbaydi tiidndi.

➤ **HOL KO WONI E WA'DEED E SO A YAHII LEYDI EU+ NGODNDI TAWA A HEB'AANI YAMIROORE LAAMU?**

E nder Italiya:

- laabi moolaare maa ina mbaawi dartineede.

E nder leydi EU+ to njahru-daa tawa a hebaani yamiroore:

- laamu nguu ina waawi fellitaade neldude ma leydi ndi njaltu-daa ndii tawa a hebaani yamiroore.

Gila nde laamu nguu humpitii ma kuulal, ngam neldude ma, a hebataa won e hakkeji, yeru:

- a **hebataa sifaaji ballal keewdi**
- a **jabantaake baawde gollude walla rewde ekkitaadi.**

➤ **ADA WAAWI WULLITAADE KUULAL LAAMU NGUU, ADA WAAWI HEBDE BALLAL SARIYA**

So tawii laamu nguu fellitii ustude hakkeji maa no dabboowo nii, kadi ada sikki fotnaani wonnde, **ada waawi wullitaade kuulal ngal.**

Ada waawi hebde ballal sariya e wakkilaagu tawa kadi alaa e njobdi, fawaade e ngonka maa. Dum firti ko basiyaado sariya walla awokaa mballete.

Ada waawi naamndaade laamuuji, pelle de ngonaa laamuyankooje walla UNHCR ngam beydaade humpitaade, tawa ina jeyaa heen ballal sariya e wakkilaagu tawa kadi alaa e njobdi.

Ndee deftere ko ngam bayaanuuji tan. Nde wadataa e hoore mayre hakkeeki walla farillaaji. Fedde Dental Orop ngam Moolaare (EUAA) rokkii ko burdi e ndee winndannde, e yellitaagol e waylude ndee deftere ko EUAA yamiri dum tan ngam leydeele jeyaade e EU. EUAA jabataa hay batte walla tampere ngam laabal, loowdi, timmal, sariya walla nuundal bayaanuuji gondi e ndee deftere, di leydeele jeyaade e EU walla kala jeyaade e leyde godde jogiide hakke. Alaa e EUAA walla kala e neddo golloowo e innde EUAA no waawi huutoraade humpitooji tawaadi e ndee deftere.